

Alþingi
b.t. umhverfis- og samgöngunefndar
Austurstræti 8-10
150 REYKJAVÍK

Reykjavík, 31. október 2022
Tilvísun: 2022100333

Efni: Umsögn Heilbrigðiseftirlits Reykjavíkur um frumvarp til laga um breytingu á skipulagslögum, nr. 123/2010 (uppbygging innviða), 144. mál

Vísað er til tölvubrúefs nefndasviðs Alþingis dags. 3. október 2022 þar sem óskað er umsagnar um frumvarp til laga um breytingu á skipulagslögum nr. 123/2010 (uppbygging innviða), 144. mál. Frumvarpið felur í sér tillögu til einföldunar á stjórnslu við gerð skipulagsáætlana og útgáfu framkvæmdaleyfa vegna framkvæmda í flutningskerfi raforku. Heilbrigðiseftirlit Reykjavíkur (HER) hefur farið yfir erindið og meðfylgjandi gögn og eftirfarandi umsögn.

HER vísar til umsagna i samráðsgátt dags. 1. október 2020 og til nefndasviðs Alþingis dags 27. nóvember 2020. Að mati HER standa margar af þeim athugasemdum sem þar koma fram enn og eru þær ítrekaðar hér. Í greinargerð með frumvarpinu kemur fram að skipaður hafi verið átakshópur í kjölfar fárviðris í desember 2019 með það að markmiði m.a. meta aðgerðir til að efla innviði flutnings- og dreifikerfis raforku. Hópurinn benti á að þegar raflínur liggja um fleiri en eitt sveitarfélag kalli það á tímafrekar breytingar á aðalskipulagi hvers sveitarfélags, auk þess sem gefa þarf út framkvæmdaleyfi í hverju sveitarfélagið fyrir sig. Bent var á þá lausn skipa sérstaka stjórnslunefnd sem hefur það hlutverk að taka sameiginlega skipulagsákvörðun sem nær til einnar framkvæmdar vegna flutningskerfis raforku, þvert á sveitarfélagsmörk, myndi leysa þetta í stað aðkomu hvers sveitarfélags fyrir sig. Nái nefndin ekki meirihluta samþykki fyrir einstökum málum eða einróma samþykki við skipulagstillögu fer málið til úrskurðar hjá ráðherra. Að mati HER myndi skipan sérstakrar stjórnslunefndar til að taka eina skipulagsákvörðun þvert á mörg sveitarfélög ekki vera æskileg leið til að stytta málsmeðferð. Skipulagsvaldið færir þar frá sveitarfélagunum sem oft og tíðum hafa mismunandi hagsmuna að gæta og ekki fæst séð að unnt væri að tryggja þá hagsmuni þó sveitarfélagið eigi einn fulltrúa í stjórnslunefndinni. Náist ekki einróma samþykki í raflínunefnd fer málið til úrskurðar hjá ráðherra sem getur þá tekið fram fyrir hendur þess sveitarfélags sem ekki er sammála tillögu að raflínuskipulagi. Slíkt fyrirkomulag vegur að sjálfstjórnarrétti sveitarfélaga sem tryggður er í 78. gr. stjórnarskrár. Skv. 7. gr. d). frv. er stefna samkvæmt raflínuskipulagi bindandi við gerð svæðisskipulags, aðalskipulags og deiliskipulags og við útgáfu byggingar- og framkvæmdaleyfa. Þá mun skv. 8. gr. frv. bætast við 12. gr. laganna tveir málsliðir þar sem fram kemur að raflínuskipulag sé rétt hærra en svæðisskipulag, aðalskipulag og deiliskipulag fyrir þá framkvæmd sem það tekur til og eiga sveitarstjórnir að taka framkvæmdina inn í sitt aðalskipulag innan fjögurra ára frá samþykkt. Ljóst er að fyrir sveitarfélög sem leggja gegn framkvæmdinni er þetta mjög íþyngjandi inngríp í skipulagsmál þeirra. HER telur það einnig áhyggjuefni að mögulega verði samþykkt raflínuskipulag sem gangi þvert á stefnu viðkomandi sveitarfélags í umhverfismálum og geti valdið óæskilegum umhverfisáhrifum sem hægt hefði verið að koma í veg fyrir hefði skipulagsvaldið í þessum málefnum enn verið hjá sveitarstjórn.

Útgáfa eins framkvæmdaleyfis á vegum nefndarinnar er einnig annmörkum háð. Þar til bær yfirvöld í hverju sveitarfélagi eru í mörgum tilvikum að binda slík leyfi mismunandi skilyrðum, allt eftir aðstæðum. Í 10. gr. frv. er talað um að leyfisveitanda beri að binda framkvæmdaleyfi þeim skilyrðum um mótvægisáðgerðir og vöktun sem fram koma í áliti Skipulagsstofnunar en tekið fram að jafnframt sé heimilt að binda framkvæmd skilyrðum sem sett eru í samræmi við gildandi skipulagsáætlanir sveitarfélagsins eða raflínuskipulag. Hér er ekki tryggt að sveitarfélög geti komið að ákvæðum úr sínum skipulagsáætlunum eða samþykktum, aðeins er inni heimild um slíkt. Hér er einnig verið að grípa fram fyrir hendurnar á sveitarfélögum með því að láta nefndina sjá um útgáfu leyfa, þó gert sé ráð fyrir að skipulagsfulltrúi hvers sveitarfélags sé fenginn til að sinna eftirlit og umsýslu.

HER ítrekar það sem fram hefur komið í fyrri umsögnum, vegna hlutverks síns sbr. ákvæði samþykktar um verndun vatnsbóla á höfuðborgarsvæðinu nr. 555/2015, að hagsmunir vatnsverndar ganga þvert á sveitarfélagsmörk og varða ein mikilvægustu lífsgæði íbúa sem er aðgangur að hreinu drykkjarvatni. Allar framkvæmdir á vatnsverndarsvæði höfuðborgarsvæðisins eru háðar starfsleyfi viðkomandi heilbrigðiseftirlits en framkvæmdastjórn um vatnsvernd, skipuð framkvæmdastjórum heilbrigðiseftirlitanna á höfuðborgarsvæðinu, hefur með sér samráð um útgáfu starfsleyfa og umsjón svæðisins. Vel hefur gengið með það samráð m.a. að koma að og sætta sjónarmið margra sveitarfélaga og hagsmuni þeirra. Þó gefið sé út eitt framkvæmdaleyfi þarf eftir sem áður leyfi mismunandi heilbrigðisnefnda fyrir framkvæmdum á vatnsverndarsvæði, nokkuð sem þessi lagabreyting tekur ekki á. Þó flutningsöryggi raforku sé mikilvægt er aðgangur að hreinu neysluvatni grundvallarlífsgæði sem ekki má skerða. Því er mikilvægt að vanda til verka og hafa vatnsverndarsjónarmið að leiðarljósi í skipulagsgerð og umhverfismati þegar kemur að lagningu raflína sem annarra framkvæmda. Séu hagsmunir vatnsverndar ekki tryggðir í öllum sveitarfélögum sem raflínuskipulag tekur til getur það haft alvarleg áhrif til framtíðar. Að mati HER þyrfti að taka fram í frumvarpinu að gæta beri að hagsmunum vatnsverndar og að raflínuskipulag megi ekki ganga gegn samþykktum um vatnsvernd í viðkomandi sveitarfélögum.

Að lokum bendir HER á að kærufæri gæti reynst flókið ef skipuð er ein stjórnsýslunefnd þvert á sveitarfélög. Réttur til að kæra mun eftir sem áður vera til staðar hjá íbúum og hagsmunaaðilum innan hvers sveitarfélags og getur það vegna umfangs orðið tímafrekara að afgreiða þær en þegar hver hluti framkvæmdar var tekinn fyrir í hverju sveitarfélagi fyrir sig. Tafir vegna kæra verða á framkvæmdum og breytingum á skipulagi í öllum sveitarfélögum sem málið varðar, ekki einungis þaðan sem kæra berst eins og við núverandi fyrirkomulag.

Virðingarfyllst
f.h. Heilbrigðiseftirlits Reykjavíkur

Svava S. Steinarsdóttir
Verkefnastjóri